

Estimadíssims, que Jesús em guardi les filles i els fills!

1. Els passats mesos, seguint una orientació del Congrés general, m'he referit amb freqüència a la llibertat. Ara, amb aquestes pàgines, desitjo que recordem alguns aspectes d'aquest gran do de Déu, seguint els ensenyaments de sant Josepmaria, que tota la seva vida va ser un enamorat de la llibertat. *No em cansaré de repetir, fills meus* —escrivia en una ocasió—, *que una de les característiques més evidents de l'esperit de l'Opus Dei és el seu amor per la llibertat i la comprensió.*¹ En rellegir i meditar les seves paraules, donem moltes gràcies a Déu. Alhora, procurem examinar, cadascuna i cadascun, com les podem traduir millor en la nostra vida personal, amb la gràcia de Déu. Així estarem també en millors condicions per ajudar a fer que més ànimes puguin arribar a *la llibertat de la glòria dels fills de Déu (Rm 8,21)*.

La passió per la llibertat, la seva exigència per part de persones i pobles, és un signe positiu del nostre temps. Reconèixer la llibertat de cada dona i de cada home significa reconèixer que són persones: amos i responsables dels seus propis actes, amb la possibilitat d'orientar la seva pròpia existència. Tot i que la llibertat no sempre porta a desplegar el millor de cadascú, no en podem exagerar mai la importància, perquè si no fóssim lliures no podríem estimar.

Però és una pena que, en molts ambients, hi hagi un gran desconeixement de què és realment la llibertat. Sovint es pretén una llibertat il·lusòria sense límits, com a meta última del progrés, mentre no poques vegades cal lamentar també moltes formes d'opressió i de llibertats aparents, que en realitat són cadenes que esclavitzen. Una llibertat que, tard o d'hora, es revela buida. **Alguns es creuen lliures** —escriu el Papa— **quan caminen al marge de Déu, sense advertir que es queden existencialment orfes, desemparats, sense una llar on retornar sempre. Deixen de ser pelegrins i es converteixen en errants.**²

Cridats a la llibertat

2. Hem estat *cridats a la llibertat (Ga 5, 13)*. La Creació mateixa és una manifestació de la llibertat divina. Els relats del Gènesi deixen entreveure l'amor creador de Déu, la seva alegria per comunicar al món la seva bondat, la seva bellesa (cf. *Gn 1, 31*), i a l'home la seva llibertat (cf. *Gn 1, 26-29*). En cridar-nos a cadascun a l'existència, Déu ens ha fet capaços de triar i voler el bé, i de respondre amb amor al seu Amor. Tanmateix, la nostra limitació com

¹ Sant Josepmaria, *Carta 31-V-1954*, n. 22.

² Francesc, Ex. Ap. *Evangelii gaudium*, 24-XI-2013, n. 170.

a criatures també fa possible que ens apartem de Déu. *És un misteri de la divina Saviesa que, al crear l'home a imatge seva i semblant a ell* (cf. Gn 1, 26), *hagi volgut córrer el risc sublim de la llibertat humana.*³

Aquest risc, des de les albors de la història, va suposar efectivament el rebuig de l'Amor de Déu pel pecat original. Es va debilitar així la força de la llibertat humana cap al bé, i la voluntat va quedar una mica inclinada cap al pecat. Després, els pecats personals debiliten encara més la llibertat, i per això el pecat suposa sempre, en una mesura o una altra, una esclavitud (cf. Rm 6, 17-20). Tanmateix, «l'home continua sent sempre lliure».⁴ Tot i que «la seva llibertat és també sempre fràgil»,⁵ es manté com un bé essencial de cada persona humana, que cal protegir. Déu és el primer de respectar-la i d'estimar-la, perquè *no vol esclaus, sinó fills.*⁶

3. *On abundà el pecat, sobreabundà la gràcia* (Rm 5, 20). Amb la gràcia, sorgeix una llibertat nova i més alta per a la qual *Crist ens ha alliberat* (Ga 5, 1). El Senyor ens allibera del pecat mitjançant les seves paraules i les seves obres: totes tenen una eficàcia redemptora. Per això, *en tots els misteris de la nostra fe catòlica aleteja aquest cant a la llibertat.*⁷ Amb freqüència us recordo la necessitat que Jesucrist estigui al centre de la nostra vida. Per descobrir el sentit més profund de la llibertat, hem de contemplar-lo a Ell. Ens esbalaïm davant de la llibertat d'un Déu que, per pur amor, decideix aclaparar-se prenent carn com la nostra. Una llibertat que es desplega davant de nosaltres, al seu pas per la terra fins al sacrifici de la Creu: *Dono la vida i després la recobro. Ningú no me la pren, soc jo qui la dono lliurement* (Jn 10, 17-18). No hi ha hagut en la història de la humanitat un acte tan profundament lliure com l'entrega del Senyor a la Creu: *Ell es lliura a la mort amb la plena llibertat de l'Amor.*⁸

L'evangeli de sant Joan narra un diàleg del Senyor amb alguns que havien cregut en Ell. Ressona amb força, entre les paraules de Jesús, una promesa: *Veritas liberabit vos, la veritat us farà lliures* (Jn 8,32). *Quina veritat és aquesta* —es preguntava sant Josepmaria— *que inicia i consuma en tota la nostra vida el camí de la llibertat? Us la resumiré, amb l'alegria i amb la certesa que provenen de la relació entre Déu i les seves criatures: saber que hem sortit de les mans de Déu, que som objecte de la predilecció de la Trinitat Beatíssima, que som fills d'un Pare tan gran. Jo demano al Senyor que ens decidim a adonar-nos-en, a assaborir-ho de dia en dia: així obrarem com persones lliures.*⁹

4. La nostra filiació divina fa que la nostra llibertat es pugui expandir amb tota la força

³ Sant Josepmaria, *Carta 24-X-1965*, n. 3.

⁴ Benet XVI, Enc. *Spe salvi*, 30-XI-2007, n. 24.

⁵ *Ibid.*

⁶ Sant Josepmaria, *És Crist que passa*, n. 129.

⁷ Sant Josepmaria, *Amics de Déu*, n. 25.

⁸ Sant Josepmaria, *Via Crucis*, X estació.

⁹ Sant Josepmaria, *Amics de Déu*, n. 26.

que Déu li ha conferit. No és emancipant-nos de la casa del Pare com som lliures, sinó abraçant la nostra condició de fills. ***Qui no se sap fill de Déu, desconeix la seva veritat més íntima:***¹⁰ viu d'esquena a si mateix, en conflicte amb ell mateix. Per això, com n'és d'alliberador saber que Déu ens estima; com n'és d'alliberador el perdó de Déu, que ens permet tornar a nosaltres mateixos, i a la nostra veritable casa (cf. *Lc* 15, 17-24). En perdonar els altres, en fi, experimentem també aquest alliberament.

La fe en l'amor de Déu per cadascuna i per cadascú (cf. *I Jn* 4, 16) ens porta a correspondre per amor. Nosaltres podem estimar perquè Ell ens ha estimat primer (cf. *I Jn* 4, 10). Saber que l'Amor infinit de Déu es troba no només en l'origen de la nostra existència, sinó en cada instant, perquè Ell és més íntim a nosaltres que nosaltres mateixos,¹¹ ens omple de seguretat. Saber que Déu ens espera en cada persona (cf. *Mt* 25, 40) i que vol fer-se present en les seves vides també a través de nosaltres, ens porta a intentar donar amb les mans plenes el que hem rebut. I en la nostra vida, filles i fills meus, hem rebut i rebem molt d'amor. Donar-lo a Déu i els altres és l'acte més propi de la llibertat. L'amor *realitza* la llibertat, la redimeix: la fa trobar-se amb el seu origen i amb el seu final, en l'Amor de Déu. ***La llibertat adquireix el seu autèntic sentit quan s'exerceix en servei de la veritat que rescata, quan es gasta en buscar l'Amor infinit de Déu, que ens deslliga de tots els serveis.***¹²

El sentit de la filiació divina condueix per això a una gran llibertat interior, a una profunda alegria i a l'optimisme serè de l'esperança: *spe gaudentes* (*Rm* 12, 12). Saber-nos fills de Déu ens porta també a estimar el món, que va sortir bo de les mans del nostre Pare Déu, i afrontar la vida amb la clara consciència que es pot fer el bé, vèncer al pecat i portar el món a Déu. El Papa Francesc ho ha expressat contemplant la nostra Mare: ***De Maria, plena de gràcia, aprenem que la llibertat cristiana és quelcom més que el simple alliberament del pecat. És la llibertat que ens permet veure les realitats terrenals amb una nova llum espiritual, la llibertat per estimar Déu i els germans amb un cor pur i viure en la joiosa esperança de l'arribada del Regne de Crist.***¹³

Llibertat d'esperit

5. Actuar lliurement, sense patir cap coacció de cap tipus, és propi de la dignitat humana i, més encara, de la dignitat de les filles i dels fills de Déu. Alhora, cal «enfortir l'estima per una llibertat no arbitrària, sinó veritablement humanitzada pel reconeixement del bé que la precedeix»:¹⁴ una llibertat reconciliada amb Déu.

¹⁰ *Ibíd.*

¹¹ Cf. Sant Agustí, *Confessions*, III, 6, 11.

¹² Sant Josepmaria, *Amics de Déu*, n. 27.

¹³ Francesc, *Homilia*, 15-VIII-2014.

¹⁴ Benet XVI, Enc. *Caritas in veritate*, 29-VI-2009, n. 68.

Voldria detenir-me per això a considerar la importància de la *llibertat d'esperit*. No em refereixo al sentit ambigu que de vegades té també aquesta expressió: actuar d'acord amb els mateixos capricis i en resistència a qualsevol norma. En realitat, la llibertat de totes les persones humanes està materialment limitada per deures naturals i compromisos adquirits (familiars, professionals, cívics, etc.). Tanmateix, en tot podem actuar lliurement, si ho fem per amor: «*Dilige et quod vis fac: Estima i fes el que vulguis.*»¹⁵ La veritable llibertat d'esperit és aquesta capacitat i actitud habitual d'obrar per amor, especialment en l'afany de seguir el que, en cada circumstància, Déu demana a cadascú.

*M'estimes? (Jn 21, 17): la vida cristiana és una resposta lliure, plena d'iniciativa i de disponibilitat, a aquesta pregunta del Senyor. Per això, res no és més fals que oposar la llibertat a la pròpia donació, ja que aquesta ve com a conseqüència de la llibertat. Mireu: quan una mare se sacrifica per amor dels seus fills, ha triat; i, segons la mesura d'aquest amor, així es manifestarà la seva llibertat. Si aquest amor és gran, la llibertat apareixerà fecunda; el bé dels fills prové d'aquesta beneïda llibertat, que suposa donació i prové d'aquesta beneïda donació, que és justament llibertat.*¹⁶

En aquest horitzó s'entén que encoratjar la llibertat de cadascú no suposi disminuir l'exigència. Com més lliures som, més podem estimar. I l'amor és exigent: *tot ho excusa, tot ho creu, tot ho espera, tot ho suporta (1 Co 13,7)*. Al seu torn, créixer en l'amor és créixer en llibertat, és ser més lliure. Amb paraules de sant Tomàs d'Aquino: «*Quanto aliquis plus habet de caritate, plus habet de libertate*».¹⁷ Com més intensa és la nostra caritat, més lliures som. També actuem amb llibertat d'esperit quan no tenim ganes de fer alguna cosa o això ens resulta especialment costós, si ho fem per amor, és a dir, no perquè ens agrada, sinó perquè ens dona la gana. ***Hem de sentir-nos fills de Déu, i viure amb la il·lusió d'acomplir la voluntat del nostre Pare. Fer les coses segons el voler de Déu, perquè ens dona la gana, que és la raó més sobrenatural.***¹⁸

6. L'alegria és també una manifestació de la llibertat d'esperit. ***En l'humà*** —ens diu sant Josepmaria—, ***vull deixar-vos com a herència l'amor a la llibertat i el bon humor.***¹⁹ Són dues realitats que semblen molt diferents, però que estan connectades, perquè saber-nos *lliures per estimar* ens porta a experimentar en l'ànima l'alegria, i amb ella el bon humor: una mirada al món que, més enllà del simple caràcter natural, permet veure el costat positiu —i, si és el cas, divertit— de les coses i de les situacions. Com diu el Papa Francesc, ***Ell és l'autor de l'alegria, el Creador de l'alegria. I aquesta alegria en l'Esperit ens ofereix la veritable llibertat cristiana. Sense alegria, els cristians no podem ser lliures: ens convertim en esclaus de les nostres tristeses.***²⁰

¹⁵ Sant Agustí, *In Epist. Ioan. ad Parthos*, VII, 8.

¹⁶ Sant Josepmaria, *Amics de Déu*, n. 30.

¹⁷ Sant Tomàs, *In III Sent.*, d. 29, q. un., a. 8, q. 3 s.c.1.

¹⁸ Sant Josepmaria, *És Crist que passa*, n. 17.

¹⁹ Sant Josepmaria, *Carta 31-V-1954*, n. 22.

²⁰ Francesc, *Homilia*, 31-V-2013.

Aquesta alegria està cridada a envair-ho tot en la nostra vida. Déu ens vol contents. Parlant als Apòstols, Jesús ens parla també a nosaltres: *que la meva joia sigui també la vostra, i la vostra joia sigui completa* (Jn 15,11). Per això podem complir amb alegria també els deures que puguin ser desagradables. Com ens diu sant Josepmaria, *no és lícit pensar que només és possible fer amb alegria el treball que ens agrada*.²¹ Es pot fer amb alegria —i no de mala gana— el que costa, el que no agrada, si es fa per amor i amb amor i, per tant, lliurement. Fent la seva oració en veu alta, el 28 d'abril del 1963, sant Josepmaria explicava així les llums que havia rebut en el llunyà 1931: *Tu has fet, Senyor, que jo entengués que tenir la Creu és trobar la felicitat, l'alegria. I la raó —ho veig amb més claredat que mai— és aquesta: tenir la Creu és identificar-se amb Crist, és ser Crist i, per això, ser fill de Déu*.²²

7. Tota la llei divina, i tot el que és voluntat de Déu per a cadascú, no és llei que oprimeixi la llibertat; al contrari, és *lex perfecta libertatis* (cf. *St* 1, 25): llei perfecta de llibertat, com el mateix Evangeli, perquè tota ella es resumeix en la llei de l'amor, i no només com a norma exterior que mana estimar, sinó alhora com a gràcia interior que proporciona la força per estimar. «*Pondus meum amor meus*»: el meu amor és el meu pes, deia sant Agustí,²³ referint-se no al fet evident que de vegades estimar sigui costós, sinó que l'amor que portem al cor és el que ens mou, la qual cosa ens porta a tot arreu. «*Eo feror, quocumque feror*», allà on vaig, és ell que em porta.²⁴ Pensem, cadascuna i cadascun, quin és l'amor que em porta a tot arreu?

Qui deixa que l'Amor de Déu aconseguixi el seu cor, experimenta personalment fins a quin punt «la llibertat i la donació no es contradiuen: se sostenen mútuament. La llibertat només pot lliurar-se per amor; no concebo cap altra mena de despreniment. No és cap joc de paraules, més o menys encertat. En la donació voluntària, a cada instant d'aquesta dedicació, la llibertat renova l'amor, i renovar-se és ser contínuament jove, generós, capaç de grans ideals i de grans sacrificis».²⁵ L'obediència a Déu, així, no només és un acte lliure, sinó a més un acte alliberador.

Jo, per menjar, tinc un aliment que vosaltres no coneixeu, diu Jesús als seus deixebles: *El meu aliment és fer la voluntat del qui m'ha enviat i dur a terme la seva obra* (Jn 4, 32-34). Per a Jesús, obeir el Pare és aliment: el que li dona força. I així per a nosaltres: ser deixeble de Jesús, com explicava sant Joan Pau II, consisteix a «*adherir-se a la persona mateixa de Jesús*, compartir la seva vida i destinació, participar de la seva obediència lliure i amorosa a la voluntat del Pare».²⁶

²¹ Sant Josepmaria, *Carta 29-XII-1947*, n. 106.

²² Sant Josepmaria, notes d'una meditació, 28-IV-1963.

²³ Sant Agustí, *Confessions*, XIII, 9, 10.

²⁴ *Ibíd.*

²⁵ Sant Josepmaria, *Amics de Déu*, n. 31.

²⁶ Sant Joan Pau II, Enc. *Veritatis splendor*, 6-VIII-1993, n. 19.

Benet XVI aprofundeix en aquesta íntima relació entre llibertat i donació: «En la seva obediència al Pare, Jesús realitza la seva llibertat com a elecció conscient motivada per l'amor. Qui és més lliure que Ell, que és el Totpoderós? Però no va viure la seva llibertat com a arbitri o domini. La va viure com a servei. D'aquesta manera “va omplir” de contingut la llibertat, que altrament seria només la possibilitat “buida” de fer alguna cosa o de no fer-la. La llibertat, com la vida mateixa de l'home, cobra sentit per l'amor. (...) Per tant, la llibertat cristiana no és en absolut arbitrarietat; és seguiment de Crist en l'entrega de si fins al sacrifici de la creu. Pot semblar una paradoxa, però el Senyor va viure el cim de la seva llibertat a la creu com a cim de l'amor. Quan en el Calvari li cridaven: “Si ets fill de Déu, baixa de la creu”, va demostrar la seva llibertat de fill precisament quedant-se en aquell patíbul per complir a fons la voluntat misericordiosa del Pare.»²⁷

Senyor, m'has seduït i m'he deixat seduir; has volgut forçar-me i te n'has sortit (Jr 20,7). Quina amplitud de sentiments es recull en aquesta oració del profeta Jeremies! Percebre la mateixa vocació com un do de Déu —i no com un simple entramat d'obligacions—, fins i tot quan patim, és també una manifestació de llibertat d'esperit. Que alliberador és saber que Déu ens estima com som, i ens crida en primer lloc a deixar-nos estimar per Ell.

8. Llibertat d'esperit significa també no lligar-nos a obligacions que no existeixen; saber prescindir i canviar amb flexibilitat tants detalls de la vida que depenen de la nostra iniciativa personal lliure. Com ens va escriure fa vint anys monsenyor Xavier, «hi ha, sens dubte, accions degudes i d'altres que no ho són en la seva materialitat concreta; però tant en les primeres com a través de les segones hem de buscar lliurement i responsablement el compliment del manament suprem de l'amor a Déu: així som lliures i obedients alhora i en qualsevol moment».²⁸

En l'Obra hem de mantenir sempre l'ambient de confiança i de llibertat que facilita manifestar a qui correspongui el que ens preocupa, comentar el que no comprenem o que ens sembla que s'hauria de millorar. Al mateix temps, aquest clima de confiança es nodreix també de la lleialtat i la paciència per suportar, amb serenitat i bon humor, les limitacions humanes, les situacions que contrarien, etc. Aquesta és l'actitud d'un bon fill, que, en exercici de la seva llibertat, protegeix béns més grans que el seu propi punt de vista, encara que estigui convençut que té raó: béns com la unitat i la pau familiar, que no tenen preu. En canvi, ***quan les nostres idees ens separen dels altres, quan ens duen a trencar la comunió, la unitat amb els nostres germans, és un senyal clar que indica que no obrem segons l'esperit de Déu.***²⁹

9. Tot i que de vegades algunes situacions ens puguin fer patir, Déu se'n serveix amb freqüència per identificar-nos amb Jesús. Com diu la carta als Hebreus, *Ell aprengué en els*

²⁷ Benet XVI, Discurs en l'Angelus, 1-VII-2007.

²⁸ Xavier Echevarría, *Carta pastoral*, 14-II-1997, n. 15.

²⁹ Sant Josepmaria, *És Crist que passa*, n. 17.

*sofriments què és obeir (He 5, 8) i va portar així la salvació eterna per a tots els qui l'obeeixen (5, 9): ens va portar la llibertat dels fills de Déu. Acceptar les limitacions humanes que tots tenim, sense renunciar a superar-les en la mesura que sigui possible, és també manifestació i font de llibertat d'esperit. Penseu en canvi en la trista actitud del fill gran de la paràbola (Lc 15, 25-30): com retreu al seu pare tantes coses que havia anat guardant amb amargor en l'ànima, i com tampoc no és capaç d'afegir-se a l'alegria familiar. La seva llibertat s'havia anat fent petita i egoista, incapaç d'estimar, d'entendre que *tot el que és meu és teu* (Lc 15, 31). Vivia a casa seva, però no era lliure, perquè el seu cor era fora.*

Que bonica és en canvi, per contrast, la història de Rut la moabita, en qui llibertat i donació arrelen en un sentit profund de pertinença a la família. Com mou veure com aquesta dona respon a la insistència de la seva sogra, que l'animava a refer la seva vida pel seu compte: *No insisteixis que et deixi, que em separi de tu i me'n torni! On vagis tu, vull venir-hi jo; on visquis tu, vull viure-hi jo. El teu poble serà el meu poble, el teu Déu serà el meu Déu. On moris tu, allí moriré jo i allí seré enterrada* (Rt 1, 16-17).

Contemplant la Verge Santíssima, en fi, resulta encara més clar com la llibertat es desplega en la donació fidel. ***Consideredu ara el moment sublim en què l'arcàngel sant Gabriel anuncia a santa Maria el disegni de l'Altíssim. La nostra Mare escolta, i pregunta per tal d'entendre millor què li demana el Senyor; en acabat, surt la resposta ferma: fiat! (Lc 1, 38) —que es faci en mi segons la vostra paraula!—, el fruit de la millor llibertat: la de decidir-se per Déu.***³⁰

Formar i governar persones lliures

10. En la formació, té un paper important la direcció espiritual personal, que s'ha de desenvolupar sempre en un clima de llibertat i orientar-se a formar persones que se sentin ***lliures com ocells***.³¹ En aquest sentit, sant Josepmaria escriu, referint-se als que reben les xerrades personals dels seus germans, que ***l'autoritat del director espiritual no és potestat. Deixeu sempre una gran llibertat d'esperit a les ànimes. Penseu en el que tantes vegades us he dit: perquè em dona la gana, em sembla la raó més sobrenatural de totes. La funció del director espiritual és ajudar que l'ànima vulgui —que li doni la gana— complir la voluntat de Déu. No maneu, aconselleu.***³² Amb els consells de la direcció espiritual s'intenta secundar l'acció de l'Esperit Sant en cada ànima i ajudar-la a situar-se davant de Déu i davant dels seus propis deures amb llibertat i responsabilitat personals perquè, ***en crear les ànimes, Déu no es repeteix. Cadascú és com és, i cal tractar cadascú segons ho ha fet Déu i segons el porta Déu.***³³

³⁰ Sant Josepmaria, *Amics de Déu*, n. 25.

³¹ Sant Josepmaria, *Carta 14-IX-1951*, n. 38.

³² Sant Josepmaria, *Carta 8-VIII-1956*, n. 38.

³³ *Ibíd.*

Amb el consell, d'ordinari hi pot haver l'exhortació afectuosa que facilita el convenciment que sempre *val la pena* esforçar-nos per ser fidels per amor, lliurement. També en la direcció espiritual, alguna vegada, es pot donar —amb claredat, però sempre amb afecte i delicadesa— un “consell imperatiu”, que recordi l'obligació de complir un deure. La força d'aquest consell, tanmateix, no provindria del consell mateix, sinó d'aquest deure. Quan hi ha confiança, es pot parlar així i s'ha de parlar així, i qui rep aquesta advertència ho agraeix, perquè reconeix en aquest gest la fortalesa i l'afecte d'un germà més gran.

11. La formació, al llarg de tota la vida, sense descuidar-ne l'exigència necessària, tendeix en una mesura important a *obrir horitzons*. En canvi, si ens limitéssim a exigir i a ser exigits, podríem acabar veient només el que no arribem a fer, els nostres defectes i limitacions, i oblidant el més important: l'amor de Déu per nosaltres.

En aquest mateix context, recordem com sant Josepmaria ens ha ensenyat que *en l'Obra, som molt amics de la llibertat, i també ho som en la vida interior: no ens lliguem a esquemes ni mètodes (...). Hi ha molta —n'hi ha d'haver molta— autodeterminació fins i tot en la vida espiritual.*³⁴ Per això, la sinceritat en la direcció espiritual, que ens mou a obrir lliurement l'ànima per rebre consell, ens mou també a la iniciativa personal, a manifestar amb llibertat el que veiem com a possibles punts per a la nostra lluita interior per identificar-nos cada vegada més amb Jesucrist.

Per això, la formació, transmetent a tots un mateix esperit, no produeix uniformitat, sinó unitat. De manera gràfica deia sant Josepmaria que, en l'Obra, *es pot caminar pel camí de moltes maneres. Es pot caminar per la dreta, per l'esquerra, en zig-zag, amb els peus, a cavall. Hi ha cent mil maneres d'anar pel camí diví: segons les circumstàncies, serà obligatori per a cadascú, perquè així ho imposa la consciència, seguir un d'aquests procediments o un altre. L'única cosa necessària és no descaminar-se.*³⁵ L'esperit de l'Obra, com l'Evangeli, no se superposa al nostre ésser, sinó que el vivifica: és una llavor destinada a créixer a la terra de cadascú.

12. En la formació, és també important evitar que un afany excessiu de seguretat o de protecció encongeixi l'ànima, que ens empetiteixi. *Els qui han trobat Crist no poden tancar-se en el seu ambient: seria una cosa ben trista aquest empetitiment! Han d'obrir-se com un ventall per tal d'arribar a totes les ànimes.*³⁶ Com n'és d'important, doncs, formar-nos en la necessitat de viure sense por d'equivocar-nos, sense por de no estar a l'altura, sense por d'un ambient advers; i, amb visió sobrenatural, implicar-nos —amb prudència i decisió— en el mateix ambient social i professional.

³⁴ Sant Josepmaria, *Carta 29-IX-1957*, n. 70.

³⁵ Sant Josepmaria, *Carta 2-II-1945*, n. 19.

³⁶ Sant Josepmaria, *Solc*, n. 193.

L'amor a la llibertat es manifesta també, per tant, en l'espontaneïtat i la iniciativa en l'apostolat, que es compagina amb els encàrrecs apostòlics concrets. És important tenir sempre molt en compte que *el nostre apostolat és sobretot un apostolat personal*.³⁷ Això mateix regeix pel que fa a la promoció d'activitats apostòliques per part dels directors: *No he volgut lligar-vos mai, sinó que, al contrari, he procurat que obreu amb una gran llibertat. En la vostra acció apostòlica heu de tenir iniciativa, dins del marge amplíssim que assenyala el nostre esperit, per trobar —en cada lloc, en cada ambient i en cada temps— les activitats que s'acomodin millor a les circumstàncies*.³⁸

13. Una altra manifestació important de l'amor a la llibertat es fa present en el govern pastoral, que correspon al prelat i als seus vicaris, amb l'ajuda dels consells corresponents. Meditem, una vegada més, amb agraïment aquestes paraules de sant Josepmaria: *Com una conseqüència d'aquest esperit de llibertat, la formació —i el govern— en l'Obra es basa en la confiança (...). No s'aconsegueix res amb un govern basat en la desconfiança. En canvi, és fecund manar i formar amb respecte les ànimes, desenvolupar-hi la veritable i santa llibertat dels fills de Déu, ensenyar-los a administrar la llibertat. Formar i governar és estimar*.³⁹

Manar amb respecte a les ànimes és, en primer lloc, respectar delicadament la interioritat de les consciències, sense confondre el govern i la direcció espiritual. En segon lloc, aquest respecte porta a distingir les ordres del que són només exhortacions, consells o suggeriments oportuns. I, en tercer lloc —i no per això menys important—, és governar amb tal confiança en els altres que es tingui sempre, en la mesura que es pugui, l'opinió de les persones interessades. Aquesta actitud de qui governa, la seva disposició a escoltar, és una manifestació formidable que l'Obra és família.

Tenim també una experiència agraïda de la plena llibertat que hi ha en l'Opus Dei en les qüestions econòmiques, polítiques, teològiques opinables, etc. *En allò que no és de fe, cadascú pensa i actua com vol, amb la més completa llibertat i responsabilitat personal. I el pluralisme que lògicament i sociològicament es deriva d'aquest fet no constitueix, per l'Obra, cap problema: encara més, aquest pluralisme és una manifestació de bon esperit*.⁴⁰ Aquest pluralisme ha de ser estimat i fomentat, tot i que potser a algú la diversitat de vegades se li pugui fer costosa. Qui estima la llibertat aconsegueix veure el que té de positiu i amable el que els altres pensen i fan en aquests amplis àmbits.

Pel que fa a la manera de dur a terme el govern, sant Josepmaria va establir i va recordar sempre amb força la col·legialitat, que és una altra manifestació d'aquest esperit de llibertat que impregna la vida a l'Opus Dei: *Us he repetit en innumbrables circumstàncies, i ho repetiré molt més al llarg de la meua vida, que exigeix a l'Obra, en tots els nivells, un*

³⁷ Sant Josepmaria, *Carta 2-X-1939*, n. 10.

³⁸ Sant Josepmaria, *Carta 24-X-1942*, n. 46.

³⁹ Sant Josepmaria, *Carta 6-V-1945*, n. 39.

⁴⁰ Sant Josepmaria, *Converses*, n. 98.

*govern col·legial: perquè no es caigui en la tirania. És una manifestació de prudència, perquè amb un govern col·legial els assumptes s'estudien més fàcilment, es corregeixen millor els errors, es perfeccionen amb més eficàcia les tasques apostòliques que ja van bé.*⁴¹

La col·legialitat no és només ni principalment un mètode o sistema de funcionament per prendre decisions; és, davant de tot un esperit arrelat en el convenciment que tots podem i necessitem rebre dels altres llums, dades, etc., que ens ajudin a millorar i, fins i tot, canviar d'opinió. Alhora, això suposa precisament el respecte —és més, la positiva promoció— de la llibertat dels altres, perquè puguin exposar sense cap dificultat els seus punts de vista.

Respecte i defensa de la llibertat en l'apostolat

14. L'apostolat té l'origen en el desig sincer de facilitar als altres la trobada amb Jesucrist o una intimitat més gran amb Ell. *La nostra actitud —davant les ànimes— es resumeix així, en aquesta expressió de l'Apòstol, que és gairebé un crit: caritas mea cum omnibus vobis in Christo Iesu! (1 Co 16, 24): us estimo a tots en Jesucrist. Amb la caritat, sereu sembradors de pau i d'alegria al món, estimant i defensant la llibertat personal de les ànimes, la llibertat que Crist respecta i ens va guanyar* (cf. Ga 4, 31).⁴²

Estimem la llibertat, en primer lloc, de les persones que intentem ajudar a apropar-se al Senyor, en l'apostolat d'amistat i de confiança que sant Josepmaria ens convida a fer amb el testimoni i la paraula. *També en l'acció apostòlica —és més: principalment en l'acció apostòlica— volem que no hi hagi ni el més petit indicatiu de coacció. Déu vol que se'l serveixi en llibertat i, per tant, no seria recte un apostolat que no respectés la llibertat de les consciències.*⁴³

La veritable amistat comporta un afecte mutu sincer, que és la veritable protecció de la llibertat i de la intimitat recíproques. L'apostolat no discorre com quelcom superposat a l'amistat, perquè —com us he escrit— «no fem apostolat, som apòstols!»:⁴⁴ l'amistat és apostolat; l'amistat és un diàleg, en el qual donem i rebem llum; en el qual sorgeixen projectes en un obrir-se horitzons mutu; en el qual ens alegrem per les coses bones i ens ajudem en les difícils; en el qual ens ho passem bé, perquè Déu ens vol contents.

15. Com sabeu, el proselitisme, entès en el sentit original, és una realitat positiva, equivalent a l'activitat missionera de difusió de l'Evangelí.⁴⁵ Així ho va entendre sempre sant Josepmaria, i no en el sentit negatiu que ha anat adquirint aquest terme en temps més

⁴¹ Sant Josepmaria, *Carta 24-XII-1951*, n. 5.

⁴² Sant Josepmaria, *Carta 16-VII-1933*, n. 3.

⁴³ Sant Josepmaria, *Carta 9-I-1932*, n. 66.

⁴⁴ Carta pastoral, 14-II-2017, n. 9.

⁴⁵ Cf. Congregació per a la Doctrina de la Fe, *Nota doctrinal sobre alguns aspectes de l'evangelització*, 3-XII-2007, n. 12 i nota 49.

recents. Amb tot, cal tenir present que, més enllà del que voldríem, de vegades les paraules adquireixen connotacions diferents de les que tenien en origen. Per això, calibreu, en funció del context, l'oportunitat de fer servir aquest terme, perquè de vegades els vostres interlocutors podrien entendre una cosa diferent de la que voleu dir.

El respecte i la defensa de la llibertat de tothom es manifesta també —si fos possible, més especialment— en plantejar a una persona la possibilitat de la crida de Déu a l'Obra. Llibertat per aconsellar-se amb qui vulgui i, sobretot, llibertat plena en el discerniment de la possible vocació pròpia i en la decisió consegüent. Sant Josepmaria, comentant un terme fort de l'Evangeli, el *compelle intrare* —obliga a entrar— de la paràbola (Lc 14, 23), escriu: ***Perquè és característica capital del nostre esperit el respecte a la llibertat personal de tothom, el compelle intrare, que heu de viure en el proselitisme, no és com una empenta material, sinó l'abundància de llum, de doctrina; l'estímul espiritual de la vostra oració i del vostre treball, que és testimoni autèntic de la doctrina; el cúmul de sacrificis, que sabeu oferir; el somriure, que us ve a la boca, perquè sou fills de Déu: filiació, que us omple d'una felicitat serena —encara que en la vostra vida, de vegades, no hi faltin contradiccions—, que els altres veuen i envegen. A tot això, afegiu-hi la vostra gràcia i la vostra simpatia humana, i tindrem el contingut del compelle intrare.***⁴⁶ Així queda ben clar que l'Obra creix i ha de créixer sempre en un clima de llibertat, i presentar —amb decisió i amb senzillesa— la bellesa enlluernadora de viure amb Déu.

* * *

16. *Veritas liberabit vos* (Jn 8,32). Totes les promeses d'alliberament que tenen lloc al llarg dels segles són veritables en la mesura que es nodreixen de la veritat sobre Déu i l'home; la veritat, que és una persona: Jesús, camí, veritat i vida (cf. Jn 14,6). «També avui, després de dos mil anys, Crist apareix a nosaltres com Aquell que porta a l'home la llibertat basada sobre la veritat, com Aquell que allibera l'home d'allò que el limita, disminueix i gairebé destrueix aquesta llibertat en les seves arrels, en l'ànima de l'home, en el seu cor, en la seva consciència».⁴⁷

Déu ens ha donat la llibertat per sempre: aquest do no és quelcom transitori per exercir només durant aquesta vida a la terra. La llibertat, com l'amor, *no passarà mai* (1 Co 13, 8): queda al Cel. El nostre camí fins allà és precisament un camí cap a la llibertat de la glòria dels fills de Déu: *in libertatem gloriae filiorum Dei* (Rm 8, 21). Al Cel la llibertat no només no desapareixerà, sinó que assolirà la seva plenitud: la d'abraçar l'amor de Déu. ***Un gran Amor t'espera al Cel: sense traïcions, sense enganys: tot l'amor, tota la bellesa, tota la grandesa, tota la ciència...! I sense embafament: et saciarà sense saciar.***⁴⁸ Si som fidels,

⁴⁶ Sant Josepmaria, *Carta 24-X-1942*, n. 9.

⁴⁷ Sant Joan Pau II, Enc. *Redemptor hominis*, 4-III-1979, n. 12.

⁴⁸ Sant Josepmaria, *Forja*, n. 995.

per la misericòrdia de Déu, al Cel serem plenament lliures, per la plenitud de l'amor.

Us beneeix amb tot afecte
el vostre Pare

A handwritten signature in blue ink that reads "Leonardo". The script is cursive and fluid.

Roma, 9 de gener del 2018, aniversari del naixement de sant Josepmaria

Copyright © Prælatúra Sanctæ Crucis et Operis Dei
(Prohibida tota divulgació pública, total o parcial, sense autorització expressa del titular del
copyright)
(Pro manuscripto)
Traducció: Comunicació de l'Opus Dei a Catalunya